

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXV Nr. 16

KETVIRTADIENIS, RUGSĖJO (SEPT.) 5, 1985

KAINA 25 c.

KASDIEN

PREZIDENTAS PASAKĖ "NO"
PIETŲ AFRIKOJE
GEORGE SHULTZ
"AMERICAN WAY OF LIFE"

Arsenaluose yra prikrauta tiek branduolinių bombų, kad jas visas paleidus darban pasaulį sudegintų kelis kartus, bet mūsų prezidentui Reaganui jų nepakanka. Kai TSRS paskelbė branduoliniams bandymams vienšališką moratoriumą ir pasiūlė, kad ir Amerika tą patį padarytų, prezidentas pasakė "No". Jam esą bandymai reikalinga tęsti, kad užbaigus išvystyti dar prariškesnį ginklą.

Na, ir ką reiškia prezidento norai susitarti su TSRS dėl branduolinės ginkluotės apribojimo bei žodžiai, kuriais jis siekia pasaulyje taikos?

Rasizmas yra baisus dalykas, bet apartheidas, kurį Pietų Afrikoje praktikoja saujalė baltųjų, yra dar baisesnis. Juodos spalvos žmonės savo raumenimis ir praktiškai kuria šalies gėrybes, bet teisčiai šalies valdyme, nežiūrint, kad jų yra dauguma.

Buvo laikas, kai Amerikoje juodveidžiams buvo nevalia eiti šaligatviu, turėjo eiti viduriu gatvės, bet jau seniai tokia žiauri diskriminacija praėjo. Amerikos juodveidžiai dar ir šio laikas tokias teises išsikovojo, dabar to paties siekia Pietų Afrikos juodveidžiai.

Atombombininkams nelabai kas Pietų Pacifike. Trylika to regiono šalių nutarė, kad nuo Australijos iki Pietų Amerikos ir nuo Arktikos iki Pusiaujaus vandenynas turi būti paskelbtas nebranduoliniu zona.

Kaip žinia, šiame vandenyno regione Amerika išbandė savo pirmutines branduolines bombas, o Prancūzija dar ir dabar tebebando. Nuo to, kai prasidėjo branduolinių bombų amžius, regione iki dabar buvo 210 bandymų, kuriais ten nuodijama ne tik atmosfera, salynuose augalai, bet ir vandenynė žuvis bei kitokia augmenija.

Prašosi klausimas, ar atombombinės šalys sutiks nutraukti tenai bandymus, ir anas, ar liausis reikalavusios.

Nežiūrint kaip yra lojalus Amerikos imperialistiniams interesams sekretorius George Shultz, ultra-reakcininkai jau pradeda prieš jį zurzėti, net kelti nuotaiką, kad jis turėtų būti atleistas iš pareigų. Girdi, sekretorius per daug nuolaidus Tarybų Sąjungai, organizuoja prezidento Reagano susitikimą su M. Gorbačiovu.

Tai lygiai, anot žmonių posakio — katilas vana ja puodą, kad juodas. Kas-ne-kas, sekretorius G. Shultz tikrai nėra nuolaidus Ta-

MAŽEIKIAI VAKAR IR ŠIANDIEN

Naujųjų Mažeikių kvartale.

1939 metais savitraštis "Verslas" vieną numerį paskyrė Mažeikiams. Rašyta štai apie kokią pramonę: bravorą, baldų, skardos, saldainių, vaisvandenių dirbtuves.

Iki 1940 metų buvo nutiesta apie kilometras vandentiekio.

Veikė Mažeikių gimnazija ir Sedos progimnazija, kuriose mokėsi vos keli šimtai moksleivių. 1938 metais Mažeikiuose pastatyta mūrinė ligoninė, tuokart moderniausia visoje šiaurės Lietuvoje, nors joje dirbo vos penketas gydytojų. 1922 m. Mažeikiuose buvo įkurta biblioteka, kuri turėjo 150 knygų.

1940 m. vidutinis primilžis iš karvės — 1,800 kg. Javų derlingumas — 12 centnerių iš ha. Tuokart dabartinėje rajono teritorijoje buvo nusausinta 49 ha pelkėtų žemių.

Šiandien visiškai kitaip yra. Mažeikiai yra svarbus šiaurės Lietuvos pramonės centras, pagal dydį aštuntasis Lietuvos miestas.

Veikia 11 pramonės įmonių, 10 statybinių organizacijų, dvi stambios transporto įmonės.

rybų Sąjungai. Bet kai imperialistiniai interesai, kuriems jis atstovauja, verčia jį sėstis už derybų stalo su TSRS atstovais, jis tą turi daryti, kitaip nebūtų lojalus jiems.

Tai ženklas, kad prez. Reagano administracijos elitas pradeda nesutikti su JAV užsienio politikos kursu.

Netoli Čikagos nedidelį Evanston miestelį apnyko benamiai ir miestelio valdžia aliarmojuja, kas su jais daryti, kaip jų atsikratyti.

Čikagoje ir kitur benamiai, sužinoję, kad Evanstone baptistų bažnyčios rūšys atidarytas benamiams, miestelyje tuoj kaip mat benamių pagausėjo nuo 60 iki 65 procentų. Dienos metu jie nuskurę vaikiojasi gatvėmis, bei gavę po sriubos kaušą iš esančių miestelyje trijų skurdžiams virtuvių, snūduriuoja parke iki atsidarys bažnyčios rūšys nakvynei. Parke jų tiek "priviso", kad motinos su mažais vaikais prisibijo nueiti į parką.

Tai dalelytė "American way of life".

S. J. Jokubka

ANTITARYBIŠKUMO PRODUKTAS

"Antskrydis prieš Maskvą" — taip pavadintas šis elektroninis žaidimas, kurį pasitūrinčius tėvai Anglijoje dabar gali padovanoti savo vaikams. Jį gamina specializuota kompiuterių gamyklos firma "Pi Es Es", neseniai "nudžiuginusi" vartotojus ir kita naujove — žaidimu "Karo veiksmų arena Europoje", kur taip pat vyksta branduolinis Rytų ir Vakarų susirėmimas. Abiejų žaidimų brošiūrose - instrukcijose jauniems anglams skiepijama neapykanta Tarybų Sąjungai: raketų paleidimas į T. S-gos miestus, teigiama juse, tai, girdi, tik atsakymas į "raudonųjų keliamą grėsmę", į Maskvos vykdomą "neišprovokuotą" JAV, Anglijos ir jų sąjungininkų užpuolimą.

Net laikraštis "Taims", kurį ne tik sunku įtarti simpatijomis Tarybų Sąjungai, bet ir objektyviu požiūriu į ją, pasipiktino tuo, kad gaminami tokie "žaislai", ir tai pavadino "anglišku gero tono branduolinio naikinimo būdu". "Nesunku įsivaizduoti, — rašo

laikraštis, — kaip prezidentas Reaganas arba ponia Thatcher reaguotų, jeigu jiems būtų pranešta, kad rusų vaikai žaidžia tokius žaidimus kaip "Niujorko sunaikinimas" arba "Antskrydis prieš Londoną". Lygiai taip pat lengva įsivaizduoti, kaip rusai reaguos į tokių "žaidimų" gamybą Vakaruose".

Tuo tarpu viskas čia visiškai dėsninga. Žaidimai "Antskrydis prieš Maskvą" ir "Karo veiksmų arena Europoje" — tai oficialiojo Londono kurstamos militaristinės psichozės ir antitarybiškumo padarinys, mėginimas pripratinti anglus prie minties, kad gali kilti branduolinis karas, ir kartu britų biznierių beatodairiškumas — jie pasirengę pelnytis iš bet ko. Šventvagiška, kad į vieno žaidimo garsinį pritarimą įtrauktas fragmentas iš žinomo anglų muzikanto, velionio Dž. Lenono melodijos "Duokite taikai šansą". Ir dar vienas bruožas: firma "Pi Es Es", gaminanti militaristinius žaidimus, yra... Koventryje — mieste, kurį fašistų aviacija Antrojo Pasaulinio karo metais buvo sugriovusi beveik iki pamatų. Elta

Artimiausiais metais susiformuos naujas miesto centras. Dabar jau statomi kultūros namai, prasidės sportinio komplekso ir didelės poliklinikos statyba. Baigiama statyti šeštoji vidurinė mokykla, du prekybos centrai.

Artimiausiu metu visi rajono ūkiai turės vaikų darželius, valgyklas ir parduotuves. V. T.

VILNIS

Lithuania Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
"VILNIS" - 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325
Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-782)

Vyko pademonstruoti meilę tėvų žemei

Šiomet šimtai Amerikos ir visos emigracijos dorų lietuvių tikrai pademonstravo savo meilę Tėvų žemei, ką retai taip demonstratyviai gali padaryti. Vieni į Lietuvos darbo liaudies džiaugsmo šventę vyko susibūrę į turistines grupes per kelionių agentūras, kiti vyko atskiromis grupelėmis, pavieniai. Vyko pakilia nuotaika drauge pasidžiaugti su visa Lietuva, prieš 45-erius metus įžengusia į socialistinio gyvenimo kelią didingo komunistinio rūmo statybai.

Vilnius tą dieną skambėjo džiaugsmo dainomis, trykštančiomis iš liaudies krūtinų per daugtūkstantinę saviveiklininkų masę, susirinkusią didžiulėje Vingio parko estradoje. Miestas mirgėjo pasipuošęs šventiškomis vėliavomis ir entuziastingo jaunimo margaspalvių eitynių metu. Ne vienam iš svetimų kraštų atvykusiam lietuviui svečiui tryško džiaugsmo ašara, matant tokią laimingą džiūgaujančią savo tautą.

Lietuvai, tapusiai Tarybų Socialistine Respublika, 45-eri metai nėra didelis laiko tarpsnis, bet liaudžiai pergyventi 45-eri metai — didelis dalykas ir yra kuo pasidžiaugti. Per tuos metus ne tik atstatė iš karo griuvusių savą žemę, bet ir savo ūkį pakėlė į neregėtą lygį. Per tuos 45-erius metus žemdirbiai, padėję į šalį dalges, plūgelius bei arklus, sėdosi ant kombainų bei traktorių vagoti savo kolūkių laukų masyvus, baigia išpuošti visą kraštą naujomis kolūkių gyvenvietėmis su kultūros namais, bibliotekomis, vaikų darželiais, parduotuvėmis, ambulatorijomis. Per tuos 45-erius metus miestuose sušvyturiavo baltuojujantis mikrorajonai, iškilo įmonių bei fabrikų kaminai, šalį skersai ir išilgai išraižė asfaltuoti vieškeliai, visur autobusai, automobiliai, sunkvežimiai. Visa to prieš 45-erius metus Lietuvos liaudis neturėjo. Per 45-erius metus, vadovaujama komunistų partijos, visa tai pasiekė savo darbu sau.

Lietuvos liaudis dar labai gerai atsimeina ir ne vienas emigracijoje lietuvis gali pasakyti kaip prieš 45-erius metus darbo žmonėms teko vilkti savų ir svetimų išnaudojimo jungą, kaip kaimo buože ar miesto išnaudotojui teko plūsti beveik tik už pavalgymą. Atsimeina, kad tik laimingųjų vaikai galėjo eiti į mokslo bei siekti kokio nors amato. Atsimeina, kaip aspirino kruopelę nusipirkti būdavo vargas, kai nebuvo kišenėje cento.

Štai kodėl Lietuvos liaudis, sulaukusi Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos gimtadienio, džiaugiasi kasmet, o šiomet labiausiai, nes nuo prieš penkerius metus buvusios Dainų džiaugsmo šventės liaudies ūkis dar aukščiau pasiūkėjo, gyvenimo lygis pakilo, ir perspektyvos kilti kuo šviesiausios.

Drauge su Lietuvos liaudimi džiaugėsi ir dorieji emigracijos lietuviai, kad ir toli gyvendami nuo savo tėvų žemės, mintimis klausėsi tų džiaugsmo dainų, kurios skambėjo visame Vilniuje. Nesidžiaugė šia džiaugsmo švente tik tie emigracijos lietuviai, kuriems Tarybų Lietuva ne "košer", kurie ant jos spjauto antitarybiniais skrepliais, kasa jai duobę. Žinoma, jie į Dainų džiaugsmo šventę ir nevyko.

MILIJONAI AR... DEŠIMTYS?

Gegužės pradžioje pažangusis pasaulis šventė 40 metų nuo tada, kai buvo pribaugtas nacizmas. Kaip žinome, ir UN tai yra paskelbusi šventę, reikšmingu įvykiu pasaulio istorijoje.

Šis įvykis tikrai reikšmingas kiekvienam doram žmogui, kur jis begyventų, kokių politinių įsitikinimų bebūtų — jei tik jis yra, kartoju, doras žmogus. Tačiau, deja, pasaulis susideda ne vien tik iš tokių, ir tuo dar ir dar kartą įsitikini, kai vartai laikraščius, žiūri TV ar klausaisi radijo.

Vakaruose, ir visų pirma tokioje šalyje kaip Vakarų Vokietija, pačiomis įvairiausiomis formomis kelia galvą nacizmas — tas pats, kuris, kaip tada manė pasaulis, palaidotas po fašistinio reichstago griuvėsiais. To apraiškų yra ir JAV-se — pačių įvairiausių. Ir viena jų — bent jau dairantis amerikietiška-lietuviškoje padangėje yra stambi akcija nacistams, kuriams nusikaltėliams ginti. Tai, kartoju, ypač simptominga dabar,

pažymint pergalės prieš fašizmą sukaktį.

Tai temai neseniai dėmesį skyrė ir įtakingas laikraštis "Washington Post". Jis spausdina savo reporterio iš Los Angeles pranešimą, kad "Amerikos etninių grupių telkinys, pasivadinęs konstituciniam saugumui ir teisingumui palaikyti koalicija, pradėjęs protesto kampaniją prieš Sovietų įrodymų panaudojimą".

Aišku, kalba — apie Office of Special Investigations veiklą ir apie tai, kaip jai bando trukdyti įvairių tautų nacionalistai, tarp jų, žinoma, ir lietuviškos kilmės. Juk žumbakių ir kitų šauksmas perpildo tam tikros rūšies lietuviškų laikraščių puslapius. Ir vienu baisiausių dalykų karinių nusikaltėlių gynėjams yra tarybiniai dokumentai — neveltui kovai su jais skiriama tiek pastangų. Bet apie tai kiek vėliau, dabar skaitykime toliau "Washington Post". Taigi: "... priklausau (vadinamai naujai "koalicijai") dešimt etninių orga-

ŠIS TAS APIE PANAMOS RESPUBLIKĄ

Panamos Respublika yra Centrinėje Amerikoje. Teritorija — 75,5 tūkstančio kvadratinų kilometrų. Gyventojų — 2,134,000 žmonių (1984 m.). Sostinėje — Panamoje — gyventojų apie 500 tūkst. žmonių (1984). Suskirstyta į devynias provincijas (jos savo ruožtu į municipalijas) ir tris autonomines indėnų rezervacijas. Oficiali kalba — ispanų.

nizacijų, kurios potencialiai atstovauja 35 milijonams Rytų Europos kilmės amerikiečių".

Ką gi, šį klausimą mažai žinantį amerikietiško laikraščio reporterį gal būt ir galima įtikinti, kad į nacių gynimą yra įsitraukę "35 milijonai Rytų Europos kilmės amerikiečių", bet juk mes su jumis tai puikiai žinome, kad čia — kelių dešimčių politinių rėkšnių veiklos atspindys. Dar būtina pabrėžti, kad šie rėkšniai — profesionalai, jie iš to ir panašaus riksmo gyvena ir visiškai neatsitiktinai jie duoneliauja iš nusikaltėlių gynimo akcijos.

Tai liečia ne tik lietuviškos kilmės rėkšnius, bet ir visus, kurie susijungė į koaliciją. Dar skelbiama: ji, ta koalicija, "žada šiuo klausimu spausiti Baltuosius Rūmus, Valstybės departamentą ir Teisingumo ministeriją bei Kongresą, kad būtų pakeistas įstatymas, pagal kurį vedamos bylos prieš įtariamus karo nusikaltėlius".

Nei daugiau, nei mažiau... Lygiai taip pat, kaip ir kalbos apie tai, kad "Maskva yra infiltravusi JAV teisingumo sistemą, norėdama atkeršyti buvusiems pabėgėliams bei antisovietiniams aktyvistams".

Pažįstama, ar ne? Taip, kaip tik tokios kalbos, idėjos, kampanijos ir buvo vedamos Džo Makarčio laikais ir, kaip matyti, jų šioje šalyje kai kas labai ilgisi. Šį kartą — "Rytų Europos kilmės amerikiečiai". Ir vėl būtinai noriu pabrėžti — ne 35 milijonai jų, o keliasdešimt profesionalų.

Tarp jų minimas ir lietuvių kilmės Anthony Mažeika iš Kalifornijos — "figūra" jai žinoma kaip vadinamos "baltų laisvės lygos aktyvisto", aktyvaus dalyvio sąjūdžio prieš tarybinių sportininkų dalyvavimą Los Angeles olimpiadoje. Visiškai dėsninga, kad kaip tik Mažeika įsijungė ir į koaliciją karo nusikaltėliams ginti.

Na, ir dar apie tarybinius dokumentus. Net laikraštis "Washington Post" negali nutylėti kai kurių faktų. Jis cituoja buvusius JAV Teisingumo ministerijos pareigūnus, kurie pabrėžia štai ką: "Po atsargaus patikrinimo prietais išvados, kad Sovietų teikiama medžiaga yra autentiška" (M. Mendelson).

Dar kitas pareigūnas pabrėžia faktą, kad "koalicijos vedama kampanija pasižymi aiškiu antisemitizmu" (E. Rozenbaumas).

Beje, pažymimas faktas, kad antisemitinių motyvų vengiama spaudoje anglų kalba, užtat jų gausu etninėje spaudoje — tame tarpe ir lietuviškųjų nacionalistų...

Tai — faktai!

Stebėtojas

Piniginis vienetas — balboa 100 centesimų.

Nacionalinė šventė: lapkričio 3-oji — nepriklausomybės diena (1903 m.).

Diplomatinių santykių su TSRS nepalaiko.

Panama — respublika. Galioja 1972 metų spalio mėnesį priimta Panamos Respublikos konstitucija (pakeitimai — 1978 ir 1983 metais).

Valstybės vadovas — prezidentas, visuotiniu atviru ir slaptu balsavimu renkamas penkeriems metams. Tokiu pat būdu ir tokiame pat laikotarpiui renkami du viceprezidentai.

Įstatymus leidžia įstatymų leidybos asamblėja (vienerių metų rūmų parlamentas), kurios deputatai renkami visuotiniu atviru ir slaptu balsavimu penkeriems metams pagal proporcingo atstovavimo sistemą.

Remiantis 1983 metais įvestais konstitucijos pataisymais, įstatymų leidybos asamblėja pirmąsyk išrinkta 1984 m. gegužės 6 dieną. Pradėjo funkcionuoti 1984 metų lapkričio 16 d. vietoj iki tol veikusių dvejų rūmų parlamento.

Pagal 1903 metų sutartį dalis Panamos teritorijos — Panamos kanalo zona — buvo perduota neterminuotai naudotis JAV.

Tiesni Panamos ir JAV santykiai Panamos kanalo zonos klausimu reguliuojami 1936 ir 1955 metų sutartimis.

Nuo 1964 metų vyko JAV ir Panamos delegacijų derybos, nes panamiečių tauta reikalavo perduoti kanalo zoną Panamos suverenitetui.

Po 13 metų trukusių, ne kartą pertrauktų derybų, 1977 m. rugsėjo 7 d. Vašingtone buvo pasirašytos dvi naujos sutartys dėl Panamos kanalo, pakeitusios 1903 metų sutartį. Sutartis, reguliuojanti kanalo eksploatavimą ir gynybą iki 1999 metų gruodžio 31 d., ir sutartis, garantuojanti nuolatinį kanalo neutralumą.

1978 m. kovo 16 d. JAV Senatas ratifikavo sutartį, garantuojančią nuolatinį kanalo neutralumą su dviem pataisom:

a) po 2000 metų JAV išlaiko teisę pradėti karo veiksmus "kanalo neutralumui garantuoti", jeigu jam iškils grėsmė;

b) JAV karo laivų praplaukimo prioritetas prieš kitų šalių laivus nepaprastose padėties atveju.

1978 m. balandžio 18 d. JAV Senatas ratifikavo sutartį, reguliuojančią kanalo eksploatavimą ir gynybą iki 1999 m. gruodžio 31 d.

1979 m. spalio 1 d. įsigaliojo 1977 metais sudarytos sutartys dėl Panamos kanalo.

1977 metų sutartys pripažįsta Panamos kanalą ir jo zoną kaip dalį suverenios Panamos teritorijos ir numato laipsnišką perėjimą į Panamos jurisdikciją.

1979 m. spalio 1 d. ant Ankono kalno, dominuojančio virš Panamos kanalo zonos, buvo iškelta Panamos valstybinė vėliava.

L. I.

Vilnis, rugsėjo 5, 1985

Būtų juokinga, jeigu nebūtų skaudu

Šį laišką persispausdiname iš Vilniaus "Tiesos". Red.

Neseniai perskaičiau JAV leidžiamame laikraštyje "Akiračiai" Aleksandro Štromo interviu ir nutariau parašyti šį laišką. Interviu autorių pažinojau ir todėl man apmaudu, kad jis, susidėjęs Vakaruose su lietuviškaisiais buržuaziais nacionalistais ir jų antitarybiname chore visai šmeiždamas Lietuvą ir jos žmones, pikta nekina savo tėvo Jurgio Štromo garbingą vardą.

Pačiais juodžiausiais smetoniškos diktatūros Lietuvoje metais Jurgis Štromas, nepaisydamas grėsusio pavojaus, aktyviai rėmė revoliucinį judėjimą, padėjo Lietuvos Komunistų partijai, kovojusiai prieš fašizmą sunkiomis po grindžio sąlygomis. Man būnant partijos Centro Komiteto sekretoriato ryšininku 1938-1939 metais, daug kartų tekdavo susitikti su Jurgiu Štromu, lankytis jo bute, kur nelegaliai gyvenantys ir dirbantys vadovaujantys partijos veikėjai rasdavo saugų prieglobstį.

Tarybiniais, 1940-1941 metais, Jurgis Štromui buvo patikėta vadovauti stambiai "Paramos" įmonei Kaune. Pirmosiomis Didžiojo Tėvynės karo dienomis lietuviškieji buržuaziniai nacionalistai keršydami Jurgiu Štromui už ištikimybę darbo liaudžiai, jį žvėriškai nužudė. Kauno gete bei koncentracijos stovykloje nuo tų pačių budelių kruvinių rankų žuvo ir Aleksandro Štromo motina, kiti artimieji.

1944 metų rugpiūčio pradžioje ką tik išvadotame Kaune Jurgio Štromo bendražygiai surado jo trylikametį sūnų Aleksandrą, hitlerinės okupacijos metais išgelbėtą nuo mirties kilnios lietuvių šeimos pastangomis. Draugai nepaliko našlaičio likimo valiai, ėmė jį globoti, rūpintis jo ateitimi. Tarp šių globotojų buvo ir mano motina Marija Jacovskienė bei kiti mūsų šeimos nariai, kurie visada buvo pasiryžę padėti Aleksandrui jo gana vingiuotos jaunystės metais.

Stebėjusiems iš arti Aleksandro Štromo bendravimą ne kartą tekdavo susikrimsti dėl vis labiau ryškėjusių jo neigiamų bruožų — lengvabūdiškumo, įžūlaus savanaudiškumo, v e i d m a i n iškumo. Tuo metu mes siejojomės, kad paveldėjęs iš tėvo tam tikrų gabumų, Aleksandras nė kiek neperėmė šio tauraus žmogaus kuklumo bei nuosirdumo. Nežabotas pagyrūnas nuolat vaizdavosi esąs bemaž genijus. Suprantama, kad todėl mūsų jausmai jam ilgainiui atšalo.

Yra žmonių, kurie vien tik svaioja kaip nors iškilti, bet kuriuo būdu išgarsėti. Šiam egoistiniam tikslui pasiekti jie nesidrovi ir nuožmiausių priemonių. Toks yra Aleksandras Štromas. Neturėdamas tvirtų gyvenimo principų, jis nepaprastai lengvai atsižadėjo Tėvynės, tėvų kelio ir persimetė į priešišką stovyklą. Išgirdęs, kad Vilnis, rugšėjo 5, 1985

jis išsidangino į Vakarus, tuo nė kiek nenustebau, tačiau, prisipažinsiu, vis tik negalvojuau, kad jis atsidurs kartu su jo tėvų žudikais tame pačiame istorijos sąslavyne.

Skaitai Aleksandro Štromo "išpažintį" ir tiesiog stebiesi jo hegėdiškais postringavimais, jo sugėbėjimais juodą paversti baltu.

Aleksandras Štromas tiek žemai puolė, kad net pateisina siautėjusių pokario metais lietuviškųjų buržuazinių nacionalistų ginkluotų gaujų kruvinus darbus. Jie, girdi, baudė (net nesako žudė!) tik lietuvių kolaborantus, atseit, pagal Štromą, tik tuos, kurie bendradarbiavo su Tarybų valdžia. Išties, visa tai būtų juokinga, jei nebūtų skaudu!

Štromas gerai žino, kad didžioji dauguma šių banditų buvo besislapstantys nuo pelnytų bausmės karo nusikaltėliai — masinių žudynių Lietuvoje dalyviai. Štromas gerai žino, kad greta komunistų, komjaunuolių ir tarybinių darbuotojų, banditų aukomis tapo tūkstančiai tarybinių žmonių, kurių vienintelė "nuodėmė" buvo, kad gavo iš Tarybų valdžios žemės, kad registravo santuoką ne pas kunigą, o civilinės metrikacijos biure, kad dalyvavo jaunimo pasilinksminimuose, pagaliau, kad atsisakė stoti į banditų gaują arba nedavė nusikaltėliams maisto produktų, drabužių. Štromas taip pat gerai žino, kad nacių kolaborantai — lietuviškieji buržuaziniai nacionalistai — nužudė ne vieną lietuvių už tai, kad jie šurpiais okupacijos metais, rizikuodami savo ir šeimos narių gyvybe, gelbėjo žydus (jų tarpe ir patį Aleksandrą Štromą), tarybinius karo belaisvius, kitus pasmerktuosius mirti. Pavyzdžiui, hitlerininkams ir jų vietiniams pakalikams nepavyko susekti girininko Mykolo Šimelio, siėpusio nuo genocido net keturiolika pabėgusių iš geto žmonių, tad gestapo funkcijas pokario metais uoliai prisiėmė banditai — jie sušaudė šį garbingą vyrą. Už tą patį jie nužudė Vladą Levulį, Stasį Šneiderį, Teofilį Zarauską ir kitus.

Štromo liaupsinamų fašistinių žudikų žiaurių nusikaltimų sąrašą galima būtų tęsti. Aš kartoju — visa tai Štromui yra gerai žinoma, ir jis sąmoningai iškreipia istorinius faktus. Jam nėra nieko švento. Jis purvais drabsto mūsų Didžiąją Pergalę prieš hitlerinę Vokietiją, pikta šaiposi iš tarybinės liaudies ir jos kuriamojo darbo, mėgina menkinti didžiulius mūsų šalies pasiekimus, pritaria imperialistinių valstybių kėslams prieš Tarybų Sąjungą ir kitas socialistines šalis.

Šių tikslų jis siekia labai atkakliai. Todėl neatsitiktinai Aleksandras Štromas įsijungė į antitarybinių jėgų organizuojamą provokacinę akciją Baltijos jūroje.

Štromo interviu "Akiračiuose" sukelia vien tik pasišlykštėjimo jausmą. Koktu darosi prisiminus, jog kitados spaudei šio parsidavėlio ranką, sėdėjai su juo už vieno

SVEIKATOS KAMPĖLIS

KAIP DEGINTIS SAULĖJE

Visi žino, kad saulė — sveikatos ir grožio šaltinis. Bet saulės spinduliais reikia naudotis protingai, atsižvelgiant į odos jautrumą. Tai ypač liečia veido, kaktos ir krūtinės odą — pačią jautriausią. Nesistenkite per trumpą laiką tamsiai įdegti — nuo to sustorėja ir pradeda pleiskanoti raginės odos sluoksnis. Degintis reikia palaipsniui, geriau ne po tiesioginiais saulės spinduliais, o po atsispindinčiais. Lengvas nudegimas atnaujina odą, daro ją gražesnę, be to, jis turi ir kitų privalumų — ilgiau laikosi, nesilupa ir nesensta oda, neatsiranda dėmės.

Prieš einant į pliažą, reikia patepti atviras kūno vietas, kaktą ir krūtinę ties iškirpa tam tikru kremu arba emulsija. Pliaže taip pat reikia porą kartų pasitepti.

Kremai, įvairūs aliejai ir emulsijos filtruoja saulės spindulius ir padeda lygiai įdegti. Nereikia tepėti storo sluoksnio, kad netrukdytų odai kvėpuoti. Be to, nuo įkaitusių riebalų pertekliaus oda gali apdegti.

Po saulės vonių reikia riebalus nuvalyti, nuskalauti vandeniu veidą ir patepti drėkinančiu tualetiniu pienu arba kremu. Drėkinančiu kremu ypač svarbu patepti vakarais. Jis drėkina ir atgaivina

odą.

Jei oda sudirginta, paruoškite košelę iš ruginių miltų ir linų aliejaus ir užtepkite ant veido 20-30 minučių. Tokia kaukė labai gerai suminkština odą po saulės vonių.

Galima naudoti kompresus tik iš ramunėlių arba mėtų, ramunėlių ir gysločio mišinį. Valgomą šaukštą gerai sugrūsto mišinio užpilkite į stiklinę verdančio vandens, uždenkite indą ir palikite 30 minučių. Po to perkoškite ir naudokite kompresams.

Jei nudegimai lengvi, gerai veikia kaukė iš rūgštaus pieno su vienu suplaktu kiaušinio baltymu. Kaukę uždėkite 15-20 minučių ir nuprauskite kambario temperatūros vandeniu. Vėsinantį ir gydantį veikimą turi taip pat kaukė vieno suplakto baltymo ir švino vandens.

Jeigu nuo nudegimo ant odos atsiranda pūslės, geriausia kreiptis į gydytoją. O kai oda ima lupstis, prauskite ją agurkiniu vandeniu. Jį paruoškite taip: didelį agurką nuplaukite, supiaustykite ir užpilkite 0.5 į verdančio vandens stiklinę. Ištrinkite agurko gabaliukus ir iškoškite. Tuo vandeniu prauskite veidą ryte ir vakare. Rezultatai bus geri.

Z. P.

Trumpai

ULTRŲ PROVOKACIJA

Nelegaliai veikiantys Argentinos ultradešinieji elementai įvykdė naują provokaciją. "Nežinomi asmenys" apšaudė iš automatų namą, kuriame gyvena Buenos Aires provincijos buvusio ekonomikos ministro Ramono Miraljeso šeima. Buvo sužeistas šį namą saugojęs policininkas. Jis budėjo poste pagal valdžios nutarimą užtikrinti saugumą asmenims, su kuriais grasina susidoroti fašistuojantys elementai.

PAGROBĖ MĖNULIO AKMENĮ

Nežinomi asmenys pagrobė iš Lisabonos planetariumo Mėnulio akmenį, kurį Amerikos astronautai padovanojo Portugalijai po savo skridimo į Mėnulį. Ekspонатas nebuvo nei saugomas, nei prijungtas prie signalizacijos sistemos, nes planetariumo administracija manė, kad jis nėra vertingas nei kolekcionieriams, nei mėgėjams vogti pasipelnymo tikslais. Policija pradėjo ieškoti nusikaltėlio.

APKLAUSOS REZULTATAI

Didžioji japonų dauguma yra įsitikinusi, kad oficialusis Tokijas

stalo, tikėjai, kad kalbi su vienminėiu.

Šis mano laiškas adresuojamas ne Aleksandrui Štromui, nes žinau, kad negali prabilti sąžinės balsas žmogaus, kuris jos neburti. Aš rašau šiuos žodžius, norėdamas dar ir dar kartą pasmerkti fašizmą, kurio viena iš daugelio aukų tapo šviesaus atminimo žmogus Jurgis Štromas.

Eugenijus Jacovskis, Didžiojo Tėvynės karo dalyvis, Lietuvos TSR nusipelnęs teisininkas

nesilaiko formaliai galiojančio draudimo įveikti branduolinį ginklą į šalį. Tai rodo laikraščio "Tokio simbulis" surengtos apklausos rezultatai.

Daugiau kaip 70 procentų dalyvių pareikalavo griežtai laikytis trijų nebranduolinių principų — neturėti, negaminti ir neįveikti branduolinio ginklo.

SEKMINGA PATRIOTŲ KOVA

Nuo metų pradžios Farabundo Marti nacionalinio išsivadavimo fronto kovotojai išvedė iš rikiuotės daugiau kaip 2,700 antiliaudinio Salvadora režimo armijos karininkų ir karininkų. Pirmąjį pusmetį patriotai žymiai suaktyvino kovos veiksmus šalies vakariniuose ir centriniuose rajonuose, smogė stiprius smūgius daugeliui karinių proamerikietinės Duartės diktatūros objektų.

Kaip praneša Salvadora sukilėlių informacijos agentūra "Salpres", vien tik šių metų birželio mėnesį partizanai sunaikino beveik puspenkto šimto baudėjų ir surengė daugiau kaip 250 sėkmingų kovos operacijų.

KREIPIMASIS Į VAIKUS

TSRS ambasadoje Vašingtone apsilankė grupė Amerikos moksleivių iš Delaver, Ohio, miesto. Jie įteikė Tarybų Sąjungos atstovams Jungtinėse Amerikos Valstijose taikos kreipimąsi į visus Žemės vaikus, įrašytą videomagnetofoninėje juostelėje.

ma persiųsti ją tarybinams vaikams moksleivė Julia Sikrest parciškė karštą visų paprastų amerikiečių troškimą gyventi taikoje ir draugystėje su tarybine liaudimi, prisidėti prie žmonijos išvadavimo nuo karo grėsmės ir prie ginklavimosi varžybos sustabdymo.

Žaidimas, kuriam abejingų Lietuvoje nėra

NUOTRAUKOJE: Kauno "Žalgirio" komandos krepšininkai.

Jeigu Lietuvoje kada nors bus pastatytas paminklas sportui, tai svarbiausia figūra jame, be abejo, turėtų būti krepšininkas. Niekas taip neišgarsino Lietuvos sporto, kaip jie, krepšininkai ir krepšininės, ir nėra respublikoje populiariausios sporto šakos už šį žaidimą.

Truputis Statistikos...

Henrikas Jackevičius, Valstyvinio plano komiteto pirmininko pavaduotojas, pasakė, kad Lietuvoje dabar krepšinį žaidžia 120 tūkstančių žmonių. Būtent tiek jų įregistruota sporto klubuose ir būreliuose. Manėčiau, pridūrė jis, kad dar dukart tiek vaikų, paauglių, jaunuolių ir merginų, tėvelių ir mamų, net senelių kartais ateina į krepšinio aikšteles. H. Jackevičiaus žodžiais negalima abejoti: jis — kartu ir krepšinio federacijos, bene autoritetingiausios Tarybų Sąjungoje, pirmininkas.

Netruksta ir vietos, kur žaisti krepšinį: respublikoje yra apie 2000 aikštelių. Nors, beje, neretas priduria, kad jų galėtų būti daugiau...

Tai, kaip pabrėžė H. Jackevičius, kiekybiniai rodikliai. Ne mažiau įspūdingi ir kokybiniai. Lietuvos krepšininkai pokario metais iškovojo olimpinį žaidynių keturis aukso ir aštuonis sidabro medalius, pasaulio pirmenybėse 10, o Europos — net 24 aukso medalius. Dar apie 100 įvairių spalvų medalių pelnyta TSRS pirmenybėse.

...ir žiupsnelis istorijos.

1891 metais Springfieldo (JAV, I-linojus) koledžo dėstytojas Džeimsas Neismitas į fizinės kultūros pamoką atsinešė kamuolį ir dėžę, kiek panašią į krepšį. Tai ir buvo krepšinio (basketball) pradžia. Po kelerių metų jį jau žaidė visuose kontinentuose.

Lietuvoje pirmosios oficialios krepšinio rungtynės įvyko 1922 metų balandžio 23 dieną Kaune. Lietuvos Fizinio Lavavimo Sąjungos (LFLS) komanda nugalėjo miesto rinktinę 8-6. Po ketverių metų Lietuva jau žaidė pirmąsias tarptauti-

nes rungtynes su Latvija ir pralaimėjo.

Bet greitai apie krepšinį, išskyrus kelis entuziastus, buvo užmiršta. Jį priminė... Amerikos lietuvaičiai, kurie, kartas nuo karto atvykdami į tėviškę, parodė, koks tai iš tikrųjų gražus žaidimas.

O kai 1937 metais Rygoje, kur vyko antrosios Europos pirmenybės, Lietuva iškovojo čempionės vardą, šio žaidimo entuziastų jau buvo šimtai. Trūko tik sporto aikštelių ir... meistriškumo. Mat, pirmenybes, galima sakyti, laimėjo JAV lietuviai, nes daugelis jų turėjo Lietuvos pilietybę.

Trečiojoje žemyno pirmenybėse, kurios vyko cempionų tėviškėje Kaune 1939 metais, Lietuva iš anksto buvo favoritė. Ji ir laimėjo prieš visas komandas. Pirmenybės vyko ta proga pastatytoje sporto halėje Ažuolyne, kuri ir šiandien, po daugelio rekonstrukcijų, yra bene populiariausia Tarybų Sąjungos krepšininkų tarpe.

Pirmenybių žvaigždė, be abejo, buvo amerikietis Pranas Lubinas. Šio dvimetrinio milžino (pagal tuos laikus, suprantama) vardą kartojo visas Kaunas, ir pirmiausiai miesto berniukščiai, kurių pavardes po nepilno dešimtmečio jau žinojo visos Europos sporto mėgėjai: Butautas, Lagunavičius, Petkevičius...

Lietuviškos pavardės sporto enciklopedijoje

Taip, šias pavardes nesunkiai galima surasti kiekvienoje didesnėje sporto enciklopedijoje.

Tris kartus — 1947, 1951, ir 1953 metais — jie tapo Europos čempionais, žaisdami TSRS rinktinėje. Kauno "Žalgiris", jų gimtasis klubas, tuo metu buvo pats geriausias Tarybų Sąjungoje.

Stasys Butautas, geriausias 1953 metų Europos pirmenybių puolėjas, vėliau daugelį metų treniravo TSRS moterų ir Kubos vyrų rinktinės. Dabar jis — Kauno politechnikos instituto docentas. Justas Lagunavičius ir Kazys Petkevičius — taip pat aukštųjų mokyklų dėstytojai.

Šešiasdešimtųjų metų pradžioje

pradėjo kilti Modesto Paulausko žvaigždė. Daugelis jį laiko geriausiu Tarybų Sąjungos krepšininku per visą jos krepšinio istoriją. Jo sportinių apdovanojimų kolekcija — pati gausiausia Lietuvoje: olimpinio čempiono medalis ir dar du bronzos medaliai, du pasaulio ir penki Europos čempiono aukso medaliai. Per dešimt metų (1964-1974) jis žaidė 181 tarpvalstybines rungtynes.

Tik labai nedaug Modestui nusileidžia Angelė Rupšienė (Jankauskaitė). Irgi per dešimt metų sužaidė 140 tarpvalstybinių rungtynių, turi du olimpinį, du pasaulio ir keturis Europos čempionės medalius. Ir Paulauskas, ir Rupšienė daugelį metų buvo TSRS rinktinės kapitoniai.

Bet jų žaidimas — jau praeitis, nors daugelio įsiminta labai ilgai. Pastaraisiais metais Kaune ir Maskvoje, Kijeve ir Tbilisyje, Taline ir Rygoje tik ir tegirdėti žodžiai:

"Eisime pasižiūrėti Sabonio..."

Tai reto fizinio grožio vaikinai, ypač krepšinio aikštelėje. Greitis, šoklumas, žaibiški kamuolio perdavimai, elegantiškas stilius, — kokių tik savybių Arvydo Sabonio žaidime neatranda tiek specialistai, tiek žiūrovai.

Kauno "Žalgirio" meistrų komandoje jis pasirodė visai jaunutis, — vos septyniolikos metų. Ir iš karto — to dar niekad nėra buvę — šį Kauno darbininko sūnų, moksleivį dar, pakvietė į TSRS rinktinę.

Dabar Sabonis eina tik dvidešimt pirmuosius, o jį jau puikiai žino Prancūzijoje ir Ispanijoje, Kolumbijoje ir JAV, Jugoslavijoje ir Čekoslovakijoje, — šalyse, kur krepšinis nuo pat jo pradžios yra populiariausia sporto šaka. "Lituaniko granda" (Lietuvos milžinas), — taip jį vadino italų spauda po to, kai pernai jis buvo išrinktas geriausiu Europos krepšininku.

Arvydo Sabonio ūgis — 220 centimetrų. Bet jis aikštelėje toks lengvas ir grakštus, judesiai tokie plastiški, kad dar kartą įsitikini: ne ūgis krepšinyje lemia, o talentas. Tai, beje, įrodė ir Kauno "Žalgirio" krepšininkai, kurie, išskyrus Sabonį, neturėdami aukštesnių, negu kitos komandos žaidėjų, užtikrintai laimėjo TSRS pirmenybes ir tik paskutinėse sekundėse nusileido vienai labiausiai tituluotų Europos profesionalų komandų — Ispanijos "Barselonai" — per žemyno taurės finalines rungtynes.

Arvydas Sabonis išrinktas geriausiu 1984 metų Lietuvos sportininku. Tikriausiai, geresnio ir — nepabijokime šio žodžio, — už jį nėra buvę.

Stasio Stonkaus pamokos

Dalis šio straipsnelio faktų paimta iš Stasio Stonkaus knygos "Krepšinis", kuri šiemet išleista Vilniuje. Jos autorius taip pat vienas žinomiausių praeityje Europos krepšininkų, dabar Kauno Kūno kultūros instituto rektorius.

Knyga skirta pirmiausiai krepšinio specialistams, bet, išleista 15 tūkstančių egzempliorių tiražu, jau tapo retenybe. Specialistai sako, kad tai geriausias Tarybų Sąjungoje parengtas krepšinio vadovėlis.

Ką gi, yra Lietuvos jaunimui iš ko mokytis krepšinio, tiek iš žymių žaidėjų, tiek iš jų knygų.

Balys Bučelis

DARŽOVES IŠ VYDMANTŲ

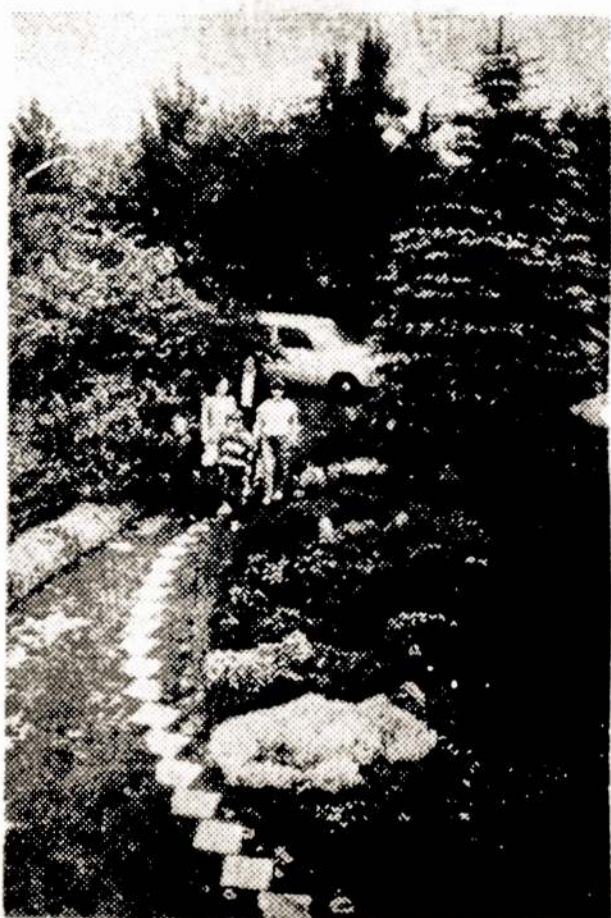
Kretingos rajono Vydmantų agroprekybinis tarybinis ūkis šiemet Palangos specializuotoms dirbtuvėms pateikė beveik pustrėčio šimto tonų įvairių daržovių, pusantro karto viršijęs įsipareigojimus pagal sutartis.

Ūkio atvirose ir uždaruose žemės plotuose auginamų daržovių asortimentas pastaruosiu metu gerokai išaugo ir dabar siekia 37 pavadinimus. Parduotuvėse pasirodė įvairių rūšių kopūstai, juodieji ridikai, pastarnokai, brokoliai, saldieji pipirai, mongoldai ir daugelis kitų daržovių.

Vietos gyventojams ir pakeleiviams patiko netoli Kretingos-Palangos plento Vydmantuose atidaryta nauja parduotuvė "Pinavija". Joje galima įsigyti ne tik čionykščių žemdirbių išaugintų daržovių bei gėlių, bet ir liaudies meistrų pintų dirbinių, išgertį kavos puodelį. Analogiškos paskirties parduotuvės statomos ir Kretingoje.

Po stiklo stogu turime tik puspenkto hektaro šiltnamių, — sako ūkio direktorius Vilius Rėšas. — Todėl siekdami patenkinti augančius pirkėjų poreikius, stengiamės gausinti atviro grunto daržovių kiekį. Pernai vidutiniškai iš hektaro jų gavome po 400 centnerių — daugiausia respublikoje. Per ketverius metus sėkmingai įvykdėme penkmečio planą. Šiemet auginame daržoves 190 hektarų plote. Palangos, Klaipėdos ir Kretingos prekybos organizacijos numatome parduoti apie 8 tūkstančius tonų daržovių ir 300 tonų vaisių.

A. Pipiras

Daugiau kaip 35 tūkstančiai vilniečių šeimų turi sklypelius kolektyviniuose soduose. Miesto sodininkų bendrijoms išskirta beveik keturi tūkstančiai hektarų žemių. Darbštūs ir išradingi sodininkai kasmet išaugina apie tūkstantį tonų daržovių, uogų ir vaisių.

Jau dvidešimt penkerius metus vilniečių pensininkų Jono ir Antaninos Matiukų šeima kolektyviniame sode augina gėles, vaisius ir daržoves. Kartu su tėvais sode dirba ir penki jų vaikai. Jų sklype auga unikali trijų šimtų veislių tulpių kolekcija. Sklype išauginama ir daržovių, kurių pakanka visai gausiai šeimai.

Nuotraukoje: Matiukų sodo kampelis. (V. Brajo nuotr.)

Viinis, rugsėjo 5, 1985

PREMIJUOTAS "SAKMĖS APIE JUŽĄ" VERTIMAS

Jau kelerius metus paeilii Latvijos TSR valstybinis leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetas skiria premijas už geriausius tarybinių tautų literatūros vertimus. Neseniai paskelbtas komiteto žiuri nutarimas, kurio geriausiu vertimu į latvių kalbą 1984 metais pripažintas Paulio Kalvos darbas — Lietuvos TSR liaudies rašytojo J. Baltušio romanas "Sakmė apie Južą". Leidykla "Liesma" jį išleido 30,000 egzempliorių tiražu, redagavo Biruta Žubikaitė. Tai sunkiai verčiamas kūrinytis, tačiau P. Kalva sugebėjo puikiai perteikti autorius stilių, gerai suvokė jo prozos ritmą ir dvasią, o frozeologizmas surado vaizdžius atitekmenis.

Anksčiau daug kūrybinių pasitangų iš vertėjo pareikalavo darbas prie J. Baltušio "Parduotų vasarų". Šio kūrinio pirmoji dalis latviškai išėjo 1964 metais, antroji — 1979 metais.

Puikus vertėjo P. Kalvos triūso vaisius buvo 1960 metais latvių kalba išėjęs A. Baranausko "Anykščių šilėlis", po trejeto metų latvių skaitytojai sulaukė K. Donelaičio "Metų" vertimo. Dar reikia paminėti jo versta Maironio poezijos rinktinę "Pavasario balsai" (1981).

JUOZAS BALTUŠIS

Iš lietuvių prozos kūrinių P. Kalva yra taip pat išvertęs I. Simonaitytės romaną "Vilius Karalius" (1961), žemaitės apsakymų rinktinę "Kiampynė" (1967) ir J. Avyžiaus romaną "Kaimas kryžkelėje" (1969).

P. Kalva dirba kruopščiai ir rūpestingai. Jo kūrybiniuose užmojuose yra Vaižganto apysaka "Dėdės ir dėdienės", I. Simonaitytės romanas "Aukštųjų Simonų likimas". Sėkmės jam!

Alfonsas Sukovskis

Žmogus, kuris ko nors siekia, priverčia likimą nusileisti.

M. Lermontovas

NAUJOS TELEVIZIJOS STOTYS ANT RATŲ

Montuojamos "Magnolijos-83"

Šiaulių Tarybų Lietuvos 40-mečio televizorių gamykla geriausiai žinoma savo televizoriais — "Tauras". Šiauliečiai nemažą vagą išvarė ir kurdami, gamindami televizijos laidų transliavimo aparaturą: ir studijinę, ir kilnojamąją. Įpač gamyklą išgarsino kilnojamosios televizijos stotys. Jas šiauliečiai gamina vieninteliai Tarybų sąjungoje.

Prieš gerą dešimtmetį buvo sukurta pirmosios kilnojamosios televizijos stotis — "Lotosai". 1980 metų Maskvos olimpiados žaidynėms buvo pagamintos pirmosios "Magnolijos". Jos olimpinį egzaminą išlaikė penketui, pelnė gerą vardą.

Nemaža grupė šiauliečių žaidynių išvakarėse Maskvoje derino kilnojamasias stotis, per varžybas jas prižiūrėjo ir... galvojo apie ateitį. Įmonės konstravimo biuro sektoriaus viršininkas Sigitas Varanauskas, konstruktoriai Visvaldas Petraitis, Mečislovas Balčiūnas, Jonas Medelis, Alfonsas Bakštytis, jų kolegos po olimpinio debiuto iškart ėmėsi naujų temų, naujų darbų. Šiemet šiauliečiai pradėjo gaminti trečiosios kartos kilnojamąją televizijos stotį "Magnolija-33".

Studijinės ir kilnojamosios televizijos aparatūros ceche išsiriavię **Vilnia, rugsėjo 5, 1985**

žalingi automobiliai. Jie panašūs į anksčiau matytas mašinas, kurių lėka televizijos laidos transliuojamos iš koncertų salių, stadionų, parkų. Prieš mus — naujos Kanos automobilių gamyklos ir Suomijos AJOKKI firmos pagamintos mašinos. Dar labiau "Magnolijos-33" skiriasi nuo ankstesnių savo idumi.

— Šioje stotyje dirbsiantis režisierius turės tris kartus didesnes galimybes. Perduodamas vaizdas bus žymiai geresnis, ypač jei jis kombinuotas — su užrašais, sudarytas iš kelių vaizdų. Geresnės aparnaujančio personalo darbo sąlygos, — pasakojo S. Varanauskas.

Šiauliečiai dalį aparatūros įrengimų stočiai kuria ir gamina pats, dalį gauna iš giminingų įmonių. Kūrybiškai bendradarbiauant randami optimalūs problemų sprendimai. Antai leningradiečiai gamina naujas televizijos kameras. Šiauliečiai jas patobulino ir pritaikė naujai stočiai.

— Pirmosios stotys iškeliaus į Kemerovą, Simferopolį, Jerevaną. Iš viso kilnojamosios televizijos stotys turi paklausą šalyje ir užsienyje. Nemažai jų dirba socialistinėse šalyse, — pasakojo cecho viršininkas Vilhelmas Mikalauskas.

Automobilis į cechą įrieda tuštutėliu salonu. Per porą mėnesių jame sumontuojama ir sureguliuojama visa aparatūra. Montuotojams, derintojams nuolat talkina inžinieriai konstruktoriai. Taip greičiau randami geresni sprendimai, kurie čia pat pritaikomi.

Studijinės ir kilnojamosios televizijos aparatūros ceche tik pradėtos montuoti "Magnolijos-83", o

konstruktoriai jau kalba apie tobulėnes kilnojamasias televizijos stotis. Jau ir pavadinimas sugalvotas — "Kiparisas". Kuo "Kiparisas" bus geresnis už "Magnolija-33"? Tai kilnojamoji televizijos stotis su ketvirtosios kartos televizijos aparatūra. Režisierius galės keisti vaizdo mastelį, pritaikyti įvairius efektus.

Jurgis Paskočinas

MIRUSĮ PRANĄ SAKALĄ PRISIMINUS

West Covina, Calif., šių metų liepos mėn. 22 dieną, išgyvenęs 93 metus, mirė Pranas Sakalas. Jo palaikai buvo sukremuoti, pelenai urnoje padėti į Forest Lawn kapinių mauzoliejiaus sieną.

Pranas Sakalas gimė ir augo bežemių darbininkų šeimoje, Raudėnų miestelyje netoli Kuršėnų. Devyniolikto šimtmečio pabaigoje jo tėvas, palikęs žmoną su keturiais mažamečiais, skurdo vejamą skolintais pinigais išvyko į Ameriką ieškoti geresnio gyvenimo, su tikslu vėliau atsikviesti visą šeimą. Pasiekęs Čikagą, vargais negalais gavo darbą. Bet neilgai teko dirbti. Darbe buvo sunkiai sužeistas, nuo to ir mirė. Po šios nelaimės, jo žmona Lietuvoje turėjo jo kelionei pasiskolintą sumą atmokėti ir šeimos auginimo reikalais rūpintis.

Sunkus buvo Sakalų šeimos gyvenimas. Pranui vaikystėje teko pas ūkininkus piemenauti. Sulaukęs penkiolikos metų gavo darbą pas kaudėnų miestelio bažnyčios kleboną už tarną. Reikėjo rūbus tvarkyti, batus valyti ir kitus patarnavimus atlikti. Dirbdamas pamatė, koks didelis skirtumas jo šeimos ir visko pertekusio klebono gyvenimo. Ėmė suprasti, kaip klebonas, skelbdamas artimo meilę, save labiausiai mylėjo. Čia Pranui ir žybtelėjo klasinio supratimo pradai. Metė nieko nežadantį klebono tarno darbą ir užsimojo išmokti siuvėjo amatą, kuriuo visą gyvenimą ir pelnė duoną.

Išmokęs siuvėjo amato, Pranas svajono pasekti tėvo pėdomis. 1912 m. seseris pagalba atvyko į JAV, į Bostono miestą. Tuo metu Bostone buvo sunku siuvėjui gauti darbą. Bet visgi šiaip taip įsidarbinęs, neužmiršo materialiai

padėti savo motinai, sergančiai Lietuvoje.

Bostone gyvendamas, vis svajonojo apie Čikagą, kur užsibaigė jo tėvo gyvenimo kelias. 1922 metais atvyko į Amerikos lietuvių sostinę Čikagą. Kaip patyręs siuvėjas, darbą gavo greitai. Tačiau 1929 metais Ameriką supurtė didžioji ekonominė depresija, ir Pranas buvo atleistas iš darbo. Turėdamas šiek tiek santaupų, įsigijo rūbų valymo ir pataisymo biznelį.

1930 m. sukūrė su Frances Petraityte šeimą. Abu santaikoje išgyveno 55 metus ir išmokslino sūnų Ričarda.

Sakalus, lyg paukščius, viliojo Amerikos vakarų šiltas klimatas. 1947 metais atvyko į Los Angeles miestą, Calif. Čia vertėsi siuvimo amato darbais. Paaugęs, sūnus Ričardas studijavo universitete fiziką, dar toliau gilinosi į kompiuterių mokslą. Dabar dirba vienoje firmoje radaro komunikacijos ekspertu.

Pranas ir Frances Sakalai visą laiką buvo "Vilnies" skaitytojai ir rėmėjai, "Laisvę" taip pat skaitė. Per daug metų buvo nariai LDS ir LLD, ir kiek aplinkybės leido draugijose veikė.

P. Sakalas labai mėgdavo skaityti "Vilnyje" "Kasdienas", parašytas V. Andriulio ir dabar S. J. Jokubkos. Susitikus, mėgdavo "papolitikuoti" kasdieninio gyvenimo eigos klausimais. Buvo ramus draugiško būdo.

Taip, vienas po kito mūsų tautiečiai iškeliauja į amžinastį, iš kurios niekas negrįžta. Iškeliauja, daug darbu ir prakaitu prisidėję kuriant amerikietiško gyvenimo gerbūvį.

VI. Raila

JU VARDAI NEBUS PAMIRŠTI

Jeigu šiandien Amerikos darbo liaudis palyginus gauna pakenčiamą atlyginimą už darbą, apsirūpinusi senatvės pensijomis, nedarbo atvejyje šokiomis tokiomis nedarbo kompensacijomis bei kitokiomis socialinėmis programomis, visa tai jai nenukrito iš dangaus, niekas geruoju to nedavė. Už visa tai turėjo kovoti, reikalauti, streikų bei demonstracijų metu turėjo grumtis su išnaudotojų pasamdytomis gaujomis, užsiundyta valdžios policija, netgi kariuomene. Daugelyje atvejų tos kovos buvo kruvinos, pareikalavusios kovotojų gyvybių.

Amerikos lietuviai darbininkai, kaip integralinė šios šalies darbo liaudies dalis, petys petin drauge dalyvavo šiose kovose su visa darbininkija už pakenčiamesnį darbo žmogui rytojū, už socialines programas, kurias šiandien turi, nors ir labai trapias. Kaip vietiniai, taip

ir atėjviai darbininkai, kartu su jais ir lietuviai, nesigailėję savo kraujo, klojo galvas. Šiandien sąmoningoji Amerikos darbo liaudies pagarbiai lenkia galvas jų atminimui. Amerikos klasių kovos istorijoje jų atminimas neištrinamas visiems laikams.

Amerikos klasių kovos istorija labai gerai atsimeina per visą šėlį nuaidėjusias 1897 metų rugsėjo mėn. 10 dieną Lattimero angliakasių skerdynes, kurias sukėlė Luzarnės apskrities šerifas su šimtu ginkluotų savo padėjėjų. Nuo paleistų į apie 500 streikuojančių angliakasių minią policijos kulkų momentaliai vietoje krito 21 streikininkas ir 55 buvo sužeisti. Su užmuštais krito ir Antanas Grikis iš Simno parapijos, Jonas Tarnavičius iš Lazdijų parap., Pranas Keidelis iš Veisėjų

[Nukelta į 9 psl.]

Atkelta iš 5 oml.

parap., Jokūbas Tamošiūnas ir Rapolas Rakevičius, abu iš Vilniaus krašto. Krito jie drauge su savo draugais angliakasiais slovakais, lenkais, italais už didesnes angliakasiams algas, už geresnes darbo sąlygas.

Arba paimkime 1910 metų pa- baigoje Čikagoje kilusį siuvėjų streiką, kurio metu streikininkų grumtynėse su raitąja bei pėsčiąja policija buvo nušauti du lietuviai. Apie 45 tūkstančiai siuvėjų, dirbdami po 10 valandų kasdien ir gaudami per savaitę nuo 3 iki 6 dolerių atlyginimo, nebepakęsdami pusbadžio gyvenimo, stojo į streiką. Streikas, remiamas Čikagos proletariato, tęsėsi iki kitų metų sausio mėnesio. Buvo tita- niška kova už didesnes algas, už teisę organizuotis į profsąjungą. Pirmame streikininkų susirėmime gruodžio 3 dieną prie Royal Tailor dirbtuvės buvo nušautas lietuvis streikininkas Kazys Lazinskas. Streikininkai nepabūgo, kovą tęsė pasiryžę laimėti. Vėliau susirėmi- me su policija gruodžio 15 dieną tapo nušautas kitas lietuvis strei- kininkas Pranas Nagreckas. Siu- vėjai šiuos drąsius vyrus, padėju- sius savo galvas už siuvėjams pa- kenčiamesnes algas, pagarbiai at- simena, saugodami jų paveikslus profsąjungos ofisė, pakabintus ant sienos.

1932 metų liepos 20 dieną Va- šingtone vykusioje karo veteranų bedarbių demonstracijoje, reika- lavusioje darbo ir duonos, susirė- mime buvo nušauti du čikagiečiai lietuviai karo veteranai bedarbiai — Boleslovas Senkus ir Vincas Juška. Bedarbių pāsipiktinimas vi- soje šalyje kilo toks, kad valdžia išsigandusi, nušauto karo vetera- no Vinco Juškos lavono nedavė čikagiečiams d e m o n s t r a n t a m s parsivežti namo, kad Čikagoje ne- kiltų dar didesnės demonstracijos už darbą ir duoną. Nušautą vete- raną palaidojo Arlingtono kapi- nėse.

Senoji Amerikos pažangių lietu- vių karta dar labai gerai atsimena kilusią 1933 metais didelę streikų bangą Illinois anglies kasyklose, kuriose dirbo gana daug lietuvių angliakasių. Netoli Springfieldo, vykstant piketui prie vienos Atlas- burg kompanijos kasyklos, streik- lauziai nušovė piketininką lietuvių angliakasių Tada Urboną. Jis pa- dėjo savo galvą už angliakasiams žmoniškesnį atlyginimą ir už ang- liakasių profsąjungos reikalą.

Tai tik keli Amerikos darbinin- kų kovų istorijoje įvykiai, kuriuo- se savo gyvybes atidavė lietuviai darbininkai. O tokių įvykių buvo ir daugiau, kur darbininkai kovo- dami už tai, ką šiandien turi, liejo savo kraują, dėjo galvas, drauge su jais ir lietuviai darbininkai. Jų vardai Amerikos darbininkų kovų istorijoje nėra pamiršti ir niekad nebus pamiršti.

J. Žaliukas

ONA JOKUBAUSKIENĖ APDO- VANOJO KULTŪRIETES

Rūpestingoji ir darbščioji Onu- tė Jokubauskienė, atsilankydama į kultūriečių susirinkimą, atnešė įvairių daržovių, išaugintų savame darželyje. Ji nemažai ir savo drau- gių apdovanojo skaniais pomido- rais.

N.D.S.

6

Laiškai ir parama

NEW PORT RICHEY, FLA.

Sveikinu "Vilnies" štabą, linkė- damas viso gero. Skaitau "Vilni" nuo pirmo numerio. Esu 91 metų ir dar noriu skaityti. Linkiu, kad "Vilnis" dar ilgai gyvuotų. Siun- čiu \$35 čekį. Juo atnaujinsite laik- raščio prenumeratą, o kas liks — tai bus "Vilniai" parama.

J. S. Garad-Garadauskas

BURLINGTON, N.J.

To Vilnis: Enclosed is a check for \$30 for the following: \$15 for subscription to Lithuania for Mr. Zigmąs Gergelis, and a \$15 dona- tion for the paper.

I am Josephine Gergelis. My husband, Stasys Gergelis, died Dec. 12, 1984 after a long illness, at the age of 96.

Surviving are three children, two grandchildren and two great grandchildren. He was cremated, and his ashes buried in Odd Fel- lows Cemetery, Burlington, N.J.

Wife — Josephine Gergelis

EAST HARTFORD, CT.

Dear Nellie — Thank you for your reminder of \$30.00 due for subs for Albina Siliauskienė and Anelė Scogoleva in Lithuania. I also added a \$10 donation to Vilnis.

Elizabeth Klimas received the Album and was very pleased with it, although her eyes are not too good. She still has a good appetite, but the legs are giving out, and she has to use a walking cane for support, but I guess at 92 it's to be expected.

I'm glad you enjoyed the tour- ists from Lithuania and all the activities in June. I hope to get to Lithuania one day myself. Stay well, and all the best!

Adell Kenyon

RICHMOND HILL, N.Y.

Dear Nellie — Thanks for a nice, long letter. It's always so good to hear what our friends are doing.

I am O.K. I am sorry I couldn't make a trip to Estonia and Lith- uania this summer. Estonian Friendship organization is cele- brating its 25th anniversary and they wanted me to be there. The house is a big responsibility and there are other problems.

It's so good to have "Laisve" out again. May and Rudolf Bar- nik went away for two months to work in an artists' summer camp. They have done that almost every summer, and are treated royally there. Hope they come back well and happy about their accomplish- ments.

Hope you can take a long breath now that the rush of the anniver- sary is over. It would have been nice to be there. Love,

Ilse Bimba

CICERO, ILL.

Vilnis — Your edition of the 65th Anniversary book has been greatly appreciated. I have spent many hours reading and enjoying it. Enclosed find a small donation of \$10.00. Sincerely,

Anna Yundul

DOWAGIAC, MICH.

Dear Friends — I am enclosing a check for \$50.00 for renewing my subscription, and the rest as a donation. I am enclosing a picture of my son published in the Dow- agiac newspaper. I am very proud of him, because he is proud to be a Lithuanian!

Barbara Gulbin's son, Robert V. Aušra of Dowagiac, Mich., owner of Ausra Equipment and Supply Co., of Dowagiac, was named "Manager of the Year." The managing award, according to the president of the local Na- tional Management Association, is one of the most prestigious honors NMA groups can bestow on an individual member.

A Chicago native, Ausra is the third son of a Lithuanian immi- grant who came to this country at the age of 17. In 1940, Ausra's parents purchased a farm north- west of Dowagiac, which is the present site of Ausra Equipment and Supply Co.

When Ausra's father died in 1956, Ausra purchased the family farm and raised hogs, cattle and grain, then began buying and sell- ing used farm equipment.

Today the Dowagiac business employs 15 people, and has been expanded from 250 square feet to over an acre. Ausra's, which serves all the Cass County, has over \$2 million in equipment, and over \$500,000 in parts inventory. Nationally, Ausra places among the top 100 branches in U.S. Sales.

We can understand Barbara Gulbin's justifiable pride in her son, and thank her for sending the article to the "Vilnis." Mrs. Gulbin is a long time reader and supporter of our paper and we are very happy to share her family's success story with our readers.

Nds.

JOHNSON CITY, N.Y.

Gerbiama drauge Anelė, čia prisijučiu 35 dolerių vertės čekį. \$25 už "Vilnies" jubiliejaus sveikinimą, ir \$10 Taikos komi- tetui.

Ačiū už knygą "Vilnis ir vilnie- čiai". Aš daug sužinojau apie vil- niečius.

Su pagarba,

Konstancija Thomas

Detroit, Mich.

LDS 21 kuopa turės savo pirmą šio sezono susirinkimą sekmadienį, spalio 6 d., 11 val., 4114 W. Vernor Hwy. Lauksime, kad nar- riai gausiai atsilankytų, nes mūsų laukia ypač darbštus sezonas.

Ruth Gugas, sekr.

JESSIE VESELY RAŠO IŠ OLANDIJOS

Gavome labai malonų laiškutį nuo drg. Jessie Vesely iš tolimos Olandijos. Ji rašo, kad lankėsi Anglijoje, Londone, tuo laiku, ka- da buvo nelemta Hirošimos ato- minės bombos numetimo sukaktis. Tą skaudų įvykį Londone atžy- mėjo vėliavų nuleidimu iki pusės stiebo. Tas rodo, kad Anglijos liaudis trokšta, jog atominio karo pavojus būtų besąlyginiai pašalin- tas. Tai svarbus ženklas.

"VILNIES" \$20,000 FONDAS

Sekančios aukos gautos nuo 1985 m. gegužės 1 d. iki liepos 7 d. 1985-1986 metais "Vilnies" paramai keliamam \$20,000 fondui.

\$121.97

MIKE NECIŪNO (Chicago, Ill.) palikimo priedas (Nuo M.N. pali- kimo anksčiau gauta \$3,615.36. Priedas dabar atsiųstas iš Spring- field, Ill.).

\$55.00

J. BROGA — Grand Bend, On- tario, Canada.

\$26.00

V. JANKAUSKI — Chicago.

\$25.00

ROMUALDAS MASLAVESKAS — Springdale, Pa.

\$20.00

BARBARA GULBIN — Dow- agiac, Mich.

WALTER POZER—Folsom, Pa.

\$15.00

VICTOR PREIKSA — Delavan, Wis.

CONSTANCE THOMAS—John- son City, N.Y. Sveikinimas "Vil- nies" 65 m. sukakties.

J. GARAD — New Port Richey, Fla.

\$10.00

JOSEPH V. ROLAND — San Francisco, Calif.

ELIZABETH KLIMAS — East Hartford, Conn.

JOHN BIMBA — Marrickville, Australia.

ILSE BIMBA — Richmond Hill, N.Y.

ANNA YUNDUL — Cicero, Ill.

\$6.00

TONY GURSKIS — Chicago.

\$5.00

MILDRED DE VOS — Balti- more, Md.

ELIZABETH STANKUS — Mia- mi Springs, Fla.

NELLIE VENTA — Richmond Hill, N.Y.

RICHARD JANULIS — Palmer, Mass.

P. J. PLAKSTIS, Jr. — Worces- ter, Mass.

A. MICKUS — Chicago.

MARY LEPPA — Chicago.

Mrs. K. KORSOK — Tallmadge, Ohio.

SOPHIA PINTO — East Chica- go, Ind.

\$4.00

Mrs. S. BAUBLIS — Willow Springs, Ill.

\$3.00

HELEN TRUSK — Chicago.

JOHN STONIS — Lawrence, Mass.

Iš viso įplaukė \$423.97

Ačiū visiems. Adm.

Toliau Jessie rašo, kad apsilan- kė ir Austrijoje, Šveicarijoje bei eilėje kitų valstybių, kur susipa- žino su tenykščių gyvenimu ir žmonėmis. Su ja kartu važinėja taipgi įžymi lietuvaitė LDS veikė- ja Vellie Jankel ir jos dukra Cyn- thia bei anūkė Kris. Jos visos siun- čia linkėjimus savo draugams ir "Vilnies" skaitytojams.

Kada jos grįš, nerašo. Linkiu šaunių ir malonių atostogų, o nuo- taikingai jas praleidus, sveikoms grįžti į namus.

N.D.S.

Vilnis, rugsėjo 5, 1985

SKAITLINGAS IR SKIRTINGAS BUVO KULTŪRIEČIŲ SUSIRINKIMAS

Po mėnesio pertraukos nuo susirinkimų, rugpiūčio 20 d. įvyko Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narių susirinkimas. Nors buvo garsinta, kad susirinkimą pradėsime 12 d., bet jį pradėjome gana vėliau, nes draugijos valdyba, talkininkaujant kitoms draugėms, suruošė šaunų pasivaišinimą, kurio išlaidas padengė mūsų sekretorė J. Marazienė, grįžusi iš viešnagės T. Lietuvoje. Prieš išvykimą ji pažadėjo atsteisti už jai suruoštas išleistuves.

Dar, be to, tą dieną drg. Alicia Pauliukienė atžymėjo savo gimtadienį, tad atnešė iškepusi labai skanų tortą ir V.O. butelį, o Eva Sankus — "coleslaw".

Dalyvių tikrai daug atsilankė. Visi vaišinosi ir vis laukė įspūdžių iš viešnagės, dėkojo už kaviarą, "Palangą", saldinius bei kitas vaišes.

Pasivaišinus, pradėtas susirinkimas. Pirmiausia, pirmininkė A. Vaitkienė pranešė liūdną žinią, kad mirė ilgametė draugijos narė Mary Kirstukienė, paprašė narės atsistoti ir tylos minute pagerbti mirusios narės atminimą.

Valdyba išdavė platų raportą iš savo veiklos. Gauta viena jauna narė, tai A. Pauliukienės anūkė Lora Lowrans.

Pranešta, kad nesveikuoja Adelė Copin, U. Juodaitienė, M. Marquardt. Nutarta pasiųsti U. Juodaitienei laiškutį jos gimtadienio proga. Taipgi nutarta sekančiame susirinkime plačiau aptarti draugiškos išvykos klausimą.

Atžymėti gimtadieniai šių narių, kurios gimė liepos mėnesį: Nellie Cere, Della Kent, U. Juodaitienė, F. Norbut, B. Cherman, M. Kancerienė; taipgi tų, kurios gimusios rugpiūčio mėn.: Anna Peters, V. Urbikas, V. Samuolienė, Anna Di-Salvo, Sharon Bammert, M. Valaitienė, E. Klatauskienė, K. Stukienė, M. Balčaitienė, A. Druseikienė, A. Pauliukienė. Joms palinkėta ilgo, sveiko bei darbingo amžiaus ir sugiedota "Ilgiausių metų".

Sekantis susirinkimas įvyks rugsėjo 17 d. 12 val. dieną "Vilnies" salėje. Reikia tikėtis, kad narės skaitlingai atsilankys.

Po draugijos reikalų aptarimo, pirm. A. Vaitkienė pristatė Juliją Marazienę, kad papasakotų, ką ji matė ir patyrė viešnagės metu Tarybų Lietuvoje. Julija pabrėžė, kad ji buvo neapsakomai sužavėta dabartinės Tarybų Lietuvos atsiekimais. Ji priminė, kad jai teko lankytis prieš 23 metus, kai dar buvo ženklai praūžusio žiaurais II Pasaulinio karo. Dabar jau nėra nei pėdsakų. Lietuva išgražėjusi, pasipuošusi didžiuliais pastatais, laukai apsėti įvairiais javais, laukų darbai apdirbami įvairiomis mašinomis. Kur kaimai buvo išdalinti į vienkiemius, dabar nauji namai, tarsi nauji miesteliai. Julijai teko dalyvauti velionio filosofijos mokslų daktaro, profesoriaus Genriko Zimano laidotuvėse (Jis mirė liepos 15 d.) ir aplankyti eilės mirusių draugų kapus.

Dalyvavusi Dainų šventės programose, pradedant liepos 19 d. Ansamblių vakarų Kalnų parke; liepos 20 d. — Dainų diena Vingio parke, liepos 21 d. — Šokių Vilnis, rugsėjo 5, 1985

diena Centriniam "Žalgirio" stadione. Po Dainų šventės iškilnių aplankiusi savo gimines, kurios išsiblaškusios po visą Lietuvą. Taipgi aplankiusi svarbias kultūrines įstaigas ir jose dirbančius draugus. Ji pažadėjo savo patirtį plačiau ir nuodugniau parašyti į "Vilnies" skiltis ir įspūdžiais pasidaliuti su skaitytojais. Priminė, kad turėjusi laimės būti apdovanojama LTSR žurnalistų sąjungos Garbės raštu, kas ją jaudino ir kartu džiugino.

Kiek trumpiau papasakojo savo T. Lietuvoje įgautus įspūdžius dainininkas Jonas Feiza. Jis taipgi žymėjo, kad kiekvieną kartą, nuvykęs į T. Lietuvą, vis surandąs ką naujo, gražaus ir žavaus.

Dalyviai išsireiškė, kad lauks pasirodant spaudoje tų pažadėtų įspūdžių. Visi skirstėsi gerai nusiteikę, dėkojo už šaunias vaišes ir gražius įspūdžius.

Suirinkimo Dalyvė

VIEŠNIA IS BRAZILIJOS

S. J. Jokubkos ir jo brolio Edvardo kvietimu į Čikagą porai savaičių buvo atvykusi iš Brazilijos jų sesers dukterė Zaly Pinto de Que-roz, iš profesijos gerontologė, disertaciją apgynusi Paryžiuje.

Viešėdama pas Anną ir Staciją Jokubkas, viešnia labiausiai domėjosi Čikagos kultūrinio gyvenimo ir senais žmonėmis miesto periferijoje. Buvo išvykusi į Indianos ir Mičigano valstijas pas senosios kartos lietuvius fermerius bei Jokubkų bičiulius amerikiečius. Dėdė Edvardas supažindino kaip vidutinio amžiaus amerikiečiai savaitgaliais leidžia laisvalaikį.

Viešniai įspūdį padarė daug tvarkingesnis miesto eismas negu didmiestyje San Paulyje, kuriame ji yra gimusi ir augusi. Gražių įspūdžių prisisėmė lankydamasi Čikagos muziejuose, departamentinse parduotuvėse.

Iš jos išsireiškimų — Amerikoje pragyvenimas mažai kiek brangesnis negu Brazilijoje. Tačiau palyginus uždarbius čia ir ten, Amerikoje pragyvenimo lygis daug aukštesnis. Kalbant apie žmonių sveikatos apsaugą — Amerikoje nežmoniškai iškaštinga palyginus su Brazilijoje. Skurdo Amerikoje ne mažiau, gal tik ne toks ryškus kaip Brazilijoje.

Rugpiūčio paskutinėmis dienomis po dieną kitą staptelėdama Niujorke ir Floridoje, išvyko atgal į namus — savo gimtąjį San Paulį.

LANKĖSI "VILNYJE" MALONUS SVEČIAS IS KANADOS

Rugpiūčio 20 d. į "Vilnies" rąstinę buvo užėjęs drg. Jonas Vilkelis iš Laval, Que., Canada. Jis užmokėjo už "Vilnies" prenumeratą, net už du metus, nes skundėsi, kad nelengva su valiutu.

Svečias pasimatė su eile draugių, pasikalbėjo su seniai pažįstama Julija Maraziene. Jo brolis Petras su žmona taipgi pasikalbėjo su Julija. Jonas sakė, kad jo žmona grįžusi iš viešnagės Tarybų Lietuvoje ir apsilankymu esanti labai patenkinta.

Smagu buvo pasikalbėti su maloniu svečiu. Senė

JOSEPHINE SISEVICIENE VĖL APDOVANOJO "VILNĮ"

Josephine Sisevičienė

Daugelį kartų mes skaitėme spaudoje, kad drg. Josephine Sisevičienė ir jos vyras Kazimieras dažnai paremia laikraščio "Vilnis" reikalus. Šį kartą negalima praleisti nepažymėjus, kad drg. Josephine laike "Vilnies" jubiliejinio suvažiavimo įteikė \$200, o rugpiūčio 20 d., atėjusi į Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos susirinkimą, dar įteikė "Vilnies" paramai \$300. Įteikusi pasakė, kad bus viso gero \$500, bet tai dar ne viskas.

Tiesa, ji nepamiršo ir kultūričių, ir jas apdovanojo \$10.

Smagu pažymėti, kad miela Josephine jau pražengusi 93-uosius metus, bet puikiai viską atsimena ir aukštai vertina pažangią spaudą.

Ilgo ir garbingo amžiaus linkime mielai Josephine. Taipgi linkime jai dar toliau būti tokiai jaunatviškai nusiteikusiai ir suprantančiai pažangios spaudos svarbą. Užsiliū Julija

EX MAINIERIŲ KLUBO NARIŲ ŽINIAI

Šiuomi primenu, kad mūsų klubo narių susirinkimas įvyks rugsėjo 21 d., 12 val. dieną, "Vilnies" salėje. Kaip visuomet, taip ir šį kartą, prieš susirinkimą turėsime draugišką pasivaišinimą. Pasibaigus vaišėms, bus dovanų pasikeitimas, o nuo 1 val. pradėsime susirinkimą, kuriame aptarsime visus klubą liečiančius klausimus.

Prašau visus narius pasistengti atsilankyti ir rūpestingai aptarti skubius klubo reikalus. Ypač prašau atsilankyti tuos narius, kurie dar nesate užmokėję duoklės už šiuos metus, nes kitaip galite būti suspenduoti ir nustoti nario teisių.

Lauksiu gausaus narių atsilankymo. Sekr. J. M-nė

H. TRUSK IŠVYKO PASISVEČIUOTI PAS DUKROS ŠEIMĄ

Teko sužinoti, kad rugpiūčio 18 dieną drg. Helen Trusk išvyko į Indianapolis, Ind., pasisvečiuoti pas dukrą Idą ir jos šeimą. Kaip ilgai ji ten svečiuosis, tikrų žinių neteko patirti, tik tiek sužinojau,

kad Čikagoje gyvenanti jos dukra Aldona su vyru rugpiūčio 26 dieną išvyko į Japoniją. Jiedu taipgi sustos Hong Konge. Iš viso Zaks šeima kelionėje praleis 18 dienų.

Linkime Elenutei Trusk maloniai praleisti laiką pas dukros Idos šeimą, o Aldonos Zaks šeimai linkime nuotaikingos ir įdomios kelionės po tolimą Japoniją ir sveikiems grįžti į namus. Julija

SVEIKINIMAS IS BRAZILIJOS

Nors skaitome lietuvišką spaudą, bet mus ji pasiekia pavėluotai. Sužinojom, kad laikraštis "Vilnis" sulaukė 65 metų. Nors ir pavėluotai, leiskite pasveikinti Jus su tiek daug metų išvartyta spaudos vaga.

Nuoširdžiai sveikiname draugą S. J. Jokubką, kuris atsidavusiai dirba prie laikraščio. Sveikiname visus bendradarbius ir skaitytojus, linkime daug ilgiausių metų laikraščio "Vilnies" bendradarbiams.

M. Valentienė
Vladas Bukas
Agueda Kastiekas
S. Pelenis
Pedro Radzevičius
Antonio Virbalis

ONUTĖ PETRUTIENE VĖL ČIKAGOJE

Tūlą laiką nesimatė Onutės Petrutienės-Peter. Rugpiūčio 20 dieną sutikau ją kultūričių susirinkime ir sužinojau, kad ji visą mielą pavasarį svečiavosi pas dukrą ir jos šeimą Bostone, Mass. Onutė sako, kad nespėjusi sugrįžti, dukra vėl teiraujasi, kada ji dar kartą atvyksianti.

Visi žinome, kad malonu būti su mylimais šeimos nariais, bet ir mes čikagiečiai pasigendame Onutės, nes ji yra veikli LDS narė, taipgi gražiai veikia ir kultūričių ratelyje.

Labai smagu buvo matyti Onutę, grįžusią į Čikagą.

Kultūrietė

ADELĖ COPIN NESVEIKUOJA

Pastaruoju laiku nesimato mūsų sveigose dr. Adelės Copin. Pasiteiravau, kas atsitiko? Sužinojau, kad jos sveikatos stovis gerokai sušlubavęs. Tenka dažnai apsilankyti pas gydytojus. Prieš keletą dienų buvo ligoninėje, kur suteikta reikalinga medicinos pagalba.

Linkime mielai Adelei nugalėti visus negalavimus ir vėl būti sveikai ir dirbti pažangos labui.

Vilnietė

GRAZI ANTANINOS IR PRANO VAITKŲ SUKAKTIS

Žymioji visuomenininkė ir daug veikianti pažangioje organizacijoje drg. Antanina Povilionytė Vaitkienė rugpiūčio 23 d. atžymėjo 45 metų vedybinę sukaktį. Ji susimetrikavo su taipgi visuomenininku Pranu Vaitkumi. Abu Vaitkai yra žinomi organizacijų veikėjai, taipgi yra laikraščio "Vilnis" bendrovės direktorių tarybos nariai.

Antanina dar yra Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos pirmininkė, Ex Mainierių klubo fin. sekretorė.

Linkime Antaninai ir Pranui Vaitkams dar ilgo, gražaus ir saulėto gyvenimo. Taipgi ir toliau dirbti pažangos ir visuomenės labui, kaip dirbo iki šiol.

Kultūrietė

JUBILIEJINIS SUSITIKIMAS

Šiomis dienomis lankėsi Čikagoje Wally ir Emily Pozer. Jie atvyko tikslu susitikti su buvusiais mokslo draugais, kurie kartu Čikagoje baigė vidurinę mokyklą. Buvo labai malonus ir įdomus susitikimas, baigė Wally.

Ta proga jie apsilankė pas Nellie ir Louis De Schaaf ir Ben bei Joy Wainoris.

Buvo labai smagu sulaukti malonių svečių.

Nellie

MIRĖ IR PALAIDOTA MARIJA KIRSTUKIENĖ

Gavome liūdną žinią, kad liepos 22 dieną slaugymo namuose mirė savo laiku daug dirbusi pažangia-me judėjimė drg. Marija Kirstu-kienė, sulaukusi 93 m.a. Velionė, kaip mes ją vadindavome — Ma-ry, su savo mylimu Joneliu visur dalyvavo ir stambiai rėmė pažan-gių judėjimą ir buvo visų pažangių organizacijų narė.

Mirus jos vyrui Jonui Kirstukui ir likus vienai, persikėlė gyventi pas dukrą Gene Canale į Naperville, Ill., iš kur rečiau tegalėjo at-vykti į susirinkimus bei parengi-mus. Be to, sulaukusi gražaus amžiaus, nelengvai tegalėjo skai-tyti, kas smarkiai ją vargino.

Gaila, kad apie jos mirtį ir lai-dotuves kultūrietės tesužinojo pa-vėluotai ir negalėjo dalyvauti savo mielos ir ilgametės draugijos na-rės laidotuvsė.

Lai mielai pažangietei būna ra-mu ilsėtis Lietuvių Tautinėse ka-pinėse, kur ilsisi jos mylimas vy-ras Jonas ir tūkstančiai kilnios idėjos draugų.

Julija M.

VANDA IR PETRAS GAIDAM LANKOSI ALIASKOJE

Prieš kiek laiko apledo Čikagą miela dainininkė Vanda Žalis-Gai-dam su savo mylimu vyru Petru. Jiedu pastoviai apsigyveno Arizo-nos valstijoje, kur vasaros metu klimatas yra šiltas, oras sausas. Iš tikrų šaltinių teko sužinoti, kad jie šiuo laiku išvyko į Aliaską, kur oras gana vėsus ir vasaros laiku. Jie ten svečiuojasi Glacian Park, pas buvusio roselandiečio Petro Elanio dukrą.

Linkėtina abiem Gaidam nuo-taikingai praleisti laiką Aliaskoje ir nepamiršti nors retkarčiais ap-silankyti Čikagoje.

Vyšnutė

IŠPILDĖ PAŽADĄ

Išvykstant Julijai Marazienei į Tarybų Lietuvą pasisvečiuoti, bu-vo jai suruošta staigmena — iš-leistuvės. Laike puotos, Julija pa-dėkojo ir pasižadėjo grįžusi atsi-teisti, tai yra — pavaišinti puotos dalyvius. Ji savo duotą žodį ište-sėjo.

Rugpiūčio 20 d., prieš Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugi-jos susirinkimą, draugijos valdy-bai gelbstint, buvo suruošti šau-nūs pietūs, kuriuos galima pava-dinti banketu. Išlaidas padengė Julija. Be to, ji vaišino atvežtais iš T. Lietuvos skanumynais, kaip tai: kaviaru (ikrais — žuvies kiau-šinėliais), "Palanga", saldinais; netrūko ir šampano, nors pati Ju-lija tūlų vaišių neragavo.

Smagu, kad mūsų Julija duotą žodį ištesėjo ir vėliau taip rūpes-tingai atpasakojo dalį viešnagės metu įgautų įspūdžių. Taipgi pa-žadėjo per laikraštį "Vilnis" pla-čiau pasidalinti įgautais įspūdziais gimtoje žemėje — Tarybų Lietu-voje.

A. Vaitkienė

A. DOČKIENĖ PAREMĖ PAZANGIĄ SPAUDĄ

Antradienį, rugpiūčio 20 d., drg. A. Dočkienė atsilankė į Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugi-jos narių susirinkimą, užmokėjo už savo "Vilnis" prenumeratą ir už giminautės Steinbergas Lietu-voje. Be to, įteikė "Vilniai" \$10 paramos. Nepamiršo pasimokėti už "Laisvės" prenumeratą, kuriai įteikė \$8 paramos. Priedui pasi-mokėjo už 1986 metus duoklę Ex Mainierių klubui ir kultūriečių draugijai.

A. Dočkienė J. Marazienė per-davė linkėjimus nuo jos giminautės L. Žilinskienės, kuri gyvena Lietuvoje, Vilniuje.

Vilnietė

BOGDEN GRIZO, PAGAVĘ MAZAI ŽUVIES

Miela dainininkė solistė Estelle Bogden su savo mylimu vyru Vin-cu buvo išvykę į Bowstring Lake (Minnesota valstijoje) pažvejoti. Išbuvę 10 dienų, gerokai nusivilo, nes gana šaltas ir nepalankus oras trukdė žvejybai. Vincas skundėsi šaltu oru, be to, vėliau skubėjo, kad nepraleidus kėglio (bowling) pratimų.

Malonu juos matyti grįžusius ir gerai nusiteikusius, nors mažai žuvies tepagavo.

Vilnietė

W. ZUKAUSKAS PERGYVENO RIMTĄ OPERACIJĄ

Čikagiečiams gerai pažįstamos kelių organizacijų narės Alicijos Pauliukienės brolis Walteris Zu-kauskas pergyveno labai rimtą skrandžio opos operaciją, Little Company of Mary ligoninėje, 2800 W. 95th St., Evergreen Park, Ill. Kaip ilgai jam teks pabūti ligo-ninėje, neteko sužinoti. Gydytojai pasakė, kad, be kraujuojančios opos skrandyje, radę inkstų ir kitų organų sunegalavimą.

Linkime Walteriui sėkmingai nugalėti visas ligas ir sveikam grįžti į namus.

Vilnietė

OBITUARY

HELEN ŽUKAS

BINGHAMTON, NEW YORK

Helen Zukienė-Zukas

Helen Zukas, long time resident and activist in the Lithuanian progres-sive movement in Bing-hamton, N.Y., for over 60 years, died July 19, 1985, at the age of 98, at the Susquehanna Nurs-ing Home, Johnson City, N.Y. where she had lived for the last eight years. Mrs. Zukas was prede-ceased by her husband and son, Walter. Her re-mains were cremated.

Helen Zukas was born in Kaunas, Lithuania, Šiaulių Redybos Guber-nijoje, Panevėžio Raj. She was married in Lith-uania and bore a son, Walter. When her husband left for America, to seek more security for the family, Helen remained in Lithuania with her son until her husband found a home in Binghamton, N.Y. She and her son then followed, and later, a daughter—Helen—was born.

Mr. Zukas had been a shoe worker, and Helen Zukas a very capable dressmaker. After the loss of her husband in 1928, Helen never remarried. With her earnings from dress-making, she managed to raise and educate her children alone. Her daughter became a nurse, later, the wife of a doctor. Her son Walter became a prominent and popular choral director in Binghamton, and areas in, and around New York.

In addition to raising her own children, Mrs. Zukas also raised her late brother's two sons Alexander and Napoleon from the ages of 3 and 7 until fully grown.

* * *

Helen Zukas was a born organizer. She served as secretary of the Binghamton LDS for many years. Was instrumental in getting a hall for Lithuanian activities in Binghamton, in-cluding the drama club and workshop. Helen Zukas belonged to the SLA, the ALLD. Was active in the progressive women's drama group. There was not a progressive organization in Binghamton in which she was not an active participant.

She was an avid reader, and read the "Vilnis" — the "Laisve" — the "New York Times" and other publications relating to world affairs. She was mentally alert and continued to read until about two months before her death.

Helen Zukas leaves a grieving daughter Helen Pine, of 288 Charleston Ave., Columbus, Ohio 43214; granddaughters: Dr. Janet Pine, of Weston, Mass., Evelyn J. Pine, employed by Public Television in San Francisco, and a great grand-daughter Amy S. Puliafito, of Weston, Mass.

WEST COVINA, CALIF.

MIRUS PRANUI SAKALUI

Reiškiame nuoširdžią užuojautą jo žmonai Frances ir sūnui Ričardui.

VLADAS ir MARIJA RAILAI

DETROIT, MICHIGAN

MIRUS HELEN RASTENIS

(1985 m. liepos 25 d.)

Reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą sūnams Alfred ir Raymond, marčiai Betty, anūkam Ronald, Alfred Jr., Michael, Debra, Lori, visiems giminėms, gyv. JAV ir Tarybų Lietuvoje, bei idėjos draugams.

Zinokite, kad ir mes kartu liūdimė netekę mylimos draugės.

DETROITO MOTERŲ PAZANGOS KLUBAS

MIRUS MARY KIRSTUKAS

(Naperville, Ill.) ir

ANTON DILKUS

(Hobart, Ind.)

Reiškiame gilią užuojautą jų šeimoms, artimiesiems ir kitiems idėjos draugams čia Amerikoje ir Lietuvoje.

MILLIE KANCERE
NELLIE DE SCHAAP
JOHN PATECKAS
TONY LITVINAS

MARCELLA WASSEL
FRANCES JORDAN
ED JORDAN

NAPERVILLE, ILL.

MIRUS MARIJAI KIRSTUKIENEI

Reiškiame gilią užuojautą velionės dukrai Gene Canale ir jos šeimai, netekus mylimos motinos ir močiutės.

Zinokite, kad ir mes liūdimė netekusios ilgametės ir veik-lios draugijos narės.

AMERIKOS LIETUVIŲ MOTERŲ KULTŪROS
DRAUGIJOS VALDYBA IR NARĖS

Vilnis, rugsėjo 5, 1985